

**Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти**

Кафедра початкової та дошкільної освіти

**НЕМІХ НАТАЛІЯ СЕРГІЇВНА
ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДИТИНИ ДО ШКОЛИ**

Магістерська робота

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальність 013 «Початкова освіта»

Науковий керівник:

доцент кафедри початкової та
дошкільної освіти, кандидат
педагогічних наук, доцент
Проц Марта Орестівна

Львів-2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ГОТОВНОСТІ ДИТИНИ ДО НАВЧАННЯ У ШКОЛІ.....	6
1.1. Готовність дитини до навчання в школі як педагогічна проблема.....	6
1.2. Складові компоненти та показники готовності дитини до школи.....	18
1.3. Взаємодія сім'ї та закладу дошкільної освіти у процесі формування готовності дитини до школи.....	31
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДИТИНИ ДО ШКОЛИ.....	36
2.1. Фізіологічна готовність дитини до навчання у школі.....	36
2.2. Особистісна та інтелектуальна готовність до шкільного навчання.....	41
2.3. Соціальна та мотиваційна готовність дитини до школи.....	47
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДИТИНИ ДО НАВЧАННЯ У ШКОЛІ.....	55
3.1. Методична система діагностування готовності дитини до шкільного навчання у вітчизняній та зарубіжній практиці.....	55
3.2. Комплексна методика діагностики психологічної готовності дітей до шкільного навчання.....	62
3.3. Методичні рекомендації до системи формування психологічної готовності дітей до шкільного навчання.....	67
ВИСНОВКИ.....	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	79
ДОДАТКИ.....	94

ВСТУП

В сучасних умовах надзвичайно потужного інформаційного впливу та глобалізаційних процесів, що відбуваються у світі та безпосередньо стосуються України, вітчизняна освітня система ускладнюється і дітям належить швидко адаптовуватися до нових обставин життя. Це неминуче призводить до підвищення вимог до готовності людини до будь-якої діяльності. Для першокласників такою діяльністю є шкільне навчання.

Актуальність дослідження проблеми готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі визначається тим, що їх вступ до початкової школи є важливим кроком у доросле життя, і від того, яким він буде, залежить здатність дитини пристосуватися до нових умов і успішно використати власні можливості. Адже вирішення завдань адаптації дітей до шкільного середовища, підвищення ефективності їхнього навчання багато в чому визначаються тим, наскільки правильно враховується рівень їх готовності до шкільного навчання.

Основними освітніми документами, які стосуються формування готовності дитини до школи є: Закони України «Про освіту» (2017) та «Про повну загальну середню освіту» (2020), Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) (2021), Державний стандарт початкової освіти (2019), Концепція Нової української школи (2016) тощо.

Проблеми наступності між дошкільною й початковою ланками освіти досліджували К. І. Волинець, Ю. О. Волинець, Н. В. Стаднік (2019), О. І. Галян (2022; 2022), Н. П. Кравчук (2022), Т. М. Марчій-Дмитраш (2014), Н. І. Мачинська (2022), Н. Т. Новосельська (2022; 2021; 2021; 2021; 2017), Т. В. Палько (2022; 2021), Н. П. Ростикус (2023; 2017), Н. П. Сірант (2022), Т. В. Філімонова (2019) та інші.

Різні аспекти готовності дитини до школи розглядали у своїх працях науковці-педагоги (А. М. Богуш (2006), І. В. Олійник (2017), І. Л. Паласевич

(2020), В. В. Тарасун (2008) та інші), а також науковці-психологи (Ю. О. Бабаян (2018), О. М. Васильченко (2018), Н. В. Волинець (2022), Т. В. Дуткевич (2012), Т. Л. Левицька (2017), Н. М. Токарева (2017), Л. А. Черних (2017) та інші).

Об'єкт дослідження – процес формування готовності дитини до навчання у школі.

Предмет дослідження – методичні засади формування готовності дитини до школи засобами комплексних методик діагностики.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та практичне дослідження методичних засад та шляхів формування готовності дитини до школи засобами комплексних методик діагностики.

Основними завданнями дослідження є:

- визначення сутності поняття та критеріїв готовності дитини до школи;
- розкриття особливостей формування фізіологічної, особистісної, інтелектуальної, соціальної та мотиваційної готовності дитини до школи;
- ознайомлення з досвідом методичної системи формування готовності дитини до шкільного навчання у вітчизняній та зарубіжній практиці;
- застосування комплексної методики діагностики психологічної готовності дітей до шкільного навчання;
- на основі практичного дослідження розробка методичних рекомендацій до системи формування психологічної готовності дітей до шкільного навчання.

У процесі дослідження були використані такі **методи**: вивчення та аналіз наукової літератури й інших інформаційних джерел, порівняння, класифікація, узагальнення тощо.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати проведеного дослідження висвітлено у тезах доповідей на міжвузівській науково-практичній конференції «Нова українська школа – середовище щасливого дитинства» (Немих, Проц, 2023); та II-гій Всеукраїнській науково-практичній конференції «Освіта і наука в умовах інноваційного розвитку суспільства» (Немих, Проц, 2023).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (90 найменувань, з них 6 іноземними мовами) та 10 додатків. У роботі подано 2 таблиці та 2 рисунки. Загальний обсяг складає 112 сторінок, обсяг основного тексту – 74 сторінок.

ВИСНОВКИ

1. Вступ дитини до школи є важливим етапом у її житті. Він пов'язаний з новими відносинами з батьками, іншими дорослими та дітьми, а також видами діяльності, серед яких провідною стає навчальна. Коли дитина вступає до початкової школи, то потрапляє в якісно нове середовище, що відрізняється і закладів дошкільної освіти, і від сім'ї.

Початкова школа є наступною ланкою освіти після дошкільної та використовує досягнення дитини протягом її розвитку у дошкільному віці, а також збагачує накопичений нею досвід. Тому, зберігаючи наступність із дошкільним періодом дитинства, початкова школа забезпечує подальше становлення особистості дитини, її фізичний, інтелектуальний, соціальний розвиток.

Готовність дитини до школи є багатокomпонентним утворенням, що передбачає не тільки наявність певних умінь і навичок, які необхідні для навчання, а й передусім достатній рівень фізичного, психічного, соціально-особистісного, вольового, інтелектуального, мотиваційного розвитку дитини.

Кожен компонент структури готовності (як і вся структура в цілому) важливий як для того, щоб навчальна діяльність була успішною для дитини, так і для її швидкої адаптації до системи шкільних відносин.

Готовність до школи потребує ретельної стимуляції з боку дорослих. Для формування у дітей дошкільного віку правильного уявлення про школу в розпорядженні вихователів і батьків є багато простих і доступних засобів: читання книг про школу, ознайомлення з деякими правилами поведінки учня, відвідування школи тощо.

В основі взаємодії ЗДО зі сім'єю лежить співпраця як запорука успішності дитини, яка залежить від злагодженості й наступності дій батьків та педагогів. Тому в ЗДО не тільки дбають про розвиток дитини, але й

консультують батьків з питань формування життєвих компетентностей дитини, готовності дитини до школи, набуття нею життєвого соціального досвіду.

2. До фізіологічної готовності дитини відносяться вага, зріст, пропорції, що відповідають нормам фізичного розвитку дітей 6-річного віку, розвиток дрібних рухів кистей рук і пальців, стан органів зору та слуху, правильна постава. Проводячи оцінку рівня фізіологічної готовності майбутнього першокласника, важливо звертати увагу на наявність хронічних захворювань, частоту захворювань і схильність дитини до сезонних інфекцій.

Особистісна готовність до навчання є комплексом психічних якостей, що необхідні дитині для успішного початку навчання у школі. Особистісна готовність до навчання включає такі основні компоненти: емоційний, вольовий, поведінковий, а також розвиток самосвідомості дитини. Емоційна готовність передбачає зменшення імпульсивних реакцій і можливість тривалий час виконувати не дуже привабливе завдання. Вольова готовність – це достатньо високий рівень розвитку сфери довільності, що проявляється в процесі виконання вимог учителя, при дотриманні конкретних правил і при роботі за зразком. Поведінкова готовність включає сформованість механізмів вольової регуляції дій і поведінки в цілому. Розвиток самосвідомості означає усвідомлення дитиною того, що таке школа, яким є навчальний процес, які завдання стоять перед учнем.

Інтелектуальна готовність передбачає наявність певних умінь, навичок, відповідний рівень розвитку пізнавальних процесів. Інтелектуальна готовність до шкільного навчання пов'язана з розвитком мисленневих операцій (узагальнення, порівняння, абстрагування, класифікації, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, розуміння взаємозалежностей, здатністю до розмірковування) та пізнавальних процесів (уваги, уяви, сприймання, пам'яті, мислення, мовлення).

Соціальна готовність до школи – сформованість тих властивостей, які забезпечують встановлення конструктивних взаємин з дорослими і

однолітками, входження у життя класу, виконання спільної діяльності. Соціальна готовність включає формування у дитини готовності до прийняття нової соціальної позиції учня, який має коло важливих обов'язків і прав, що займає зовсім інше, якщо порівнювати з дошкільнятами, становище в суспільстві.

Мотиваційна готовність до школи включає в себе розвинену потребу дитини в знаннях, уміннях, а також прагнення до їх удосконалення. Мотиваційна готовність складається з: позитивних уявлень про школу; бажання вчитися у школі, щоб дізнатися і вміти багато нового; сформованої позиції учня.

3. Проведення психолого-педагогічної діагностики дозволяє визначити рівень готовності дитини до школи. Діагностика готовності дитини до шкільного навчання базується на поєднанні педагогічних і психологічних методів дослідження, побудованих на взаємодії дорослого з дитиною.

Оцінювання рівня розвитку дітей, які вступають до школи, проводять з використанням діагностичних методик, що характеризують фізіологічну, особистісно-соціальну, психологічну, інтелектуальну (розумову) складові готовності до школи, а також вивчають рівень розвитку мовлення та довільної регуляції поведінки і діяльності (емоційно-вольову готовність) тощо.

Оцінка готовності до школи, отримана за різними методиками діагностики, може бути використана лише як основа для індивідуальної корекції готовності конкретної дитини до навчання у школі, але у жодному разі не може бути підставою для відмови у прийнятті до початкової школи.

4. Психологічну готовність дітей до навчання на практиці може встановити лише комплексне психодіагностичне обстеження, яке повинне здійснюватися професійно підготовленими психологами, що працюють в системі освіти, разом з педагогами і вихователями.

Для вивчення готовності дитини 6 (7) років до школи українськими науковцями було розроблено комплекс діагностичних завдань (КДЗ) «Чарівні

перетворення», за допомогою якого можна оцінити актуальний стан розвитку емоційно-ціннісного, пізнавального, комунікативно-мовленнєвого, творчого, регулятивного змістового компоненту діяльності у дитини старшого дошкільного віку.

За даними проведеного обстеження першокласників Малогорожаннівського ЗЗСО I-II ступенів можна зробити висновки про те, що у 6 з 9 обстежених дітей (66,7 %) готовність дитини до школи достатньо сформована, а у 3 дітей (33,3 %) – готовність сформована повною мірою. Тобто, усі діти, що прийшли у перший клас, є готовими до школи і їм не потрібен якийсь особливий додатковий освітній вплив з боку батьків чи вчителя. При чому, достатній рівень сформованості готовності дітей до школи може пояснюватись тим, що усі діти відвідували ЗДО, що підтверджує реалізацію розглянутого вище принципу наступності між дошкільною та початковою освітою.

5. Формування готовності до навчання є складним процесом, що містить діагностику психолого-педагогічних особливостей дитини і підбір та створення адекватних для дитини умов розвитку освітньої мотивації.

Основними лініями, які складають зміст підготовки дитини до школи є: загальний особистісний розвиток; формування мотивів, що спонукають до навчання; виховання вміння довільно керувати собою.

В процесі підготовка дітей до школи на заняттях у ЗДО обов'язково потрібно із ними виконувати завдання на отримання та розширення знань про школу та на усвідомлення дитиною ролі учня. Крім цього, на заняттях варто використовувати різні ігри на розвиток комунікативних навичок та пізнавальних процесів, наприклад, ігри на: формування адекватної самооцінки; розвиток уваги; розвиток пам'яті; розвиток комунікативних навичок; розвиток мислення; розвиток уяви. Використання згаданих та подібних ігор і завдань дозволить сформувати готовність дитини до навчання у школі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрющенко Г. О. До питання психологічної готовності дитини старшого дошкільного віку до навчання у школі. *Готовність дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування української школи* : матеріали II Всеукраїнського науково-практичного семінару (20 травня 2021 р., м. Київ). Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2021. С. 15-19. URL: https://lib.iitta.gov.ua/725229/1/М-ли%20II%20семінару_20.05.2021.pdf (дата звернення: 28.08.2023).
2. Бабаян Ю. О. Психологічна готовність дитини до навчання в Новій українській школі. *International journal of education and science*. 2018. Vol. 1, No. 3-4. С. 37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/intjeds_2018_1_3-4_29 (дата звернення: 20.12.2022).
3. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) затверджений наказом МОН від 12.01.2021 № 33. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 19.04.2023).
4. Белова О. Теоретичний аналіз терміну «готовність» до шкільного навчання дітей старшого дошкільного віку. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. № 7. С. 141-156. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2020_7_16 (дата звернення: 20.12.2022).
5. Васильченко О. М., Даренська К. О., Паращенко Л. І. Особливості психологічної програми з формування психофізіологічної готовності дитини до школи. *Правничий вісник Університету «КРОК»*. 2018. Вип. 32. С. 176-182. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pvuk_2018_32_28 (дата звернення: 10.02.2023).
6. Волинець К. І., Волинець Ю. О., Стаднік Н. В. Теоретичні засади наступності дошкільної і початкової освіти як проблема сучасної освіти.

Народна освіта. 2019. Вип. 2. С. 19-27. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/NarOsv_2019_2_5 (дата звернення: 12.02.2023).

7. Волинець Н. В. Психологічна готовність дітей дошкільного віку до навчання в Новій українській школі. *«Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2022. № 6(11). С. 402-413. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-6\(11\)-402-413](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-6(11)-402-413).

8. Галян О. Дошкільна та шкільна зрілість дитини як провідні концепти теорії наступності дошкільної та початкової освіти. *Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти*. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2022. Вип. 7. С. 42-45. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/Zbirnyk-vypusk-7.pdf> (дата звернення: 22.04.2023).

9. Галян О. Наступність дошкільної та початкової освіти: конкретизація предметного поля дослідження. *Вісник Львівського університету*. Серія педагогічна. 2022. Вип. 36. С. 36-46. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Ped_2022_36_6 (дата звернення: 22.04.2023).

10. Гнатюк Т., Євтушенко О. Педагогічні умови формування соціально-комунікативної готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі засобами гри. *Освіта дітей раннього та дошкільного віку: виклики та перспективи* / Зб. наук. пр. [ред. кол.: В. І. Очеретянко (гол.) та ін.]. Хмельницький: ХОІППО, 2021. С. 80-82. URL: https://hoippo.km.ua/wp-content/uploads/2022/03/Збірник-ДОШКІЛЛЯ_2021_ГОТОВИЙ.pdf (дата звернення: 28.07.2023).

11. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. К. : Либідь, 1997. 376 с.

12. Гузь О. П. Вхідження у шкільне життя – важлива передумова успішного навчання. *Гуманізація – найкоротший шлях до особистості* : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної майстерні (Кременчуцький педагогічний коледж імені А. С. Макаренка, 24 вересня 2021 року) / [редактор-упорядник: Л. П. Московець, С. І. Барда]. Кременчук : ПП «Бітарт», 2021. С. 50-

60. URL: <https://kpk.edu.ua/wp-content/uploads/2021/10/збірка-III-всеукр.-майстерня-18.10.2021.pdf> (дата звернення: 23.12.2022).

13. Деленко В. Неперервність і наступність у вихованні моральних цінностей дошкільників та учнів молодших класів. *Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти*. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2023. Вип. 8. С. 56-59. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/02/Zbirnyk-vypusk-8-1-1.pdf> (дата звернення: 22.04.2023).

14. Деленко В. Педагогічні умови становлення творчої активності дитини в контексті наступності дошкільної і початкової ланок освіти. *Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти*. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2022. Вип. 7. С. 57-62. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/Zbirnyk-vypusk-7.pdf> (дата звернення: 22.04.2023).

15. Державний стандарт початкової освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України 21.02.2018 р. № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 р. № 688). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#n12> (дата звернення: 19.04.2023).

16. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В. О. Огнев'юк; авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, В. М. Вертугіна [та ін.] ; наук. ред. Г. В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

17. Діагностика готовності дітей до школи / [упоряд.: О. Дєдов]. Хотин, 2014. 194 с. URL: http://bezlyudivka-lyceum.edu.kh.ua/Files/downloads/2.2.Дагнос_тика_готовност_дтей_до_школи.pdf (дата звернення: 20.12.2022).

18. Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного віку та молодшого шкільного віку : монографія / А. М. Богуш, Л. О. Варяниця, Н. В. Гавриш та ін. ; наук. ред. А. М. Богуш ; за заг. ред. Н. В. Гавриш. К, 2006.

404 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/33691109.pdf> (дата звернення: 20.12.2022).

19. Драйден Г. Революція в навчанні / Драйден Гордон, Вос Джанет ; перекл. з англ. М. Товкало. Львів : В-во «Літопис», 2011. 542 с.

20. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2012. 424 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Dutkevych_Tetiana/Dytiacha_psykholohiia.pdf (дата звернення: 24.01.2023).

21. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 20.12.2022).

22. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 р. № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 20.12.2022).

23. Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби : [метод. рек.] / авт.-упор.: В. М. Горленко, В. Д. Острова, Н. В. Сосновенко, І. І. Ткачук ; за заг. ред. В. Г. Панка. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2018. 106 с.

24. Казачінер О., Бойчук Ю. Методики комплексної оцінки розвитку дітей молодшого шкільного віку. *Věda a perspektivy. Série «Pedagogika»*. 2021. № 3. S. 91-102. DOI: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2021-3\(3\)-91-102](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2021-3(3)-91-102).

25. Калюжна А. Основні складові готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі. *Збірник наукових статей студентів спеціальності «Дошкільна освіта»* / за заг. ред. проф. О. Л. Кононко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2019. С. 103-107. URL: <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/handle/123456789/1571> (дата звернення: 11.02.2023).

26. Каньоса Н. Г. Теорія та методика співпраці ДНЗ з родинами: Навчально-методичний посібник: Кам'янець-Подільський, 2015. 121 с. URL: <https://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/Kanosa-N.H.-Teoriia-ta-metodyka-spivpratsi-DNZ-z-rodynamy.pdf?id=e0ded606-2f7f-48fa-94a1-e157029ed6d1> (дата звернення: 23.12.2022).

27. Карабаєва І. І. Діагностика визначення інтелектуальної готовності дітей до шкільного життя: теорія та практика. *Готовність дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування української школи* : матеріали ІІ Всеукраїнського науково-практичного семінару (20 травня 2021 р., м. Київ). Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2021. С. 108-113. URL: https://lib.iitta.gov.ua/725229/1/М-ли%20ІІ%20семінару_20.05.2021.pdf (дата звернення: 28.08.2023).

28. Козігора М. А. Психологічна готовність дитини до навчання в школі. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 16(2). С. 65-68. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2019_16\(2\)__15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2019_16(2)__15) (дата звернення: 20.12.2022).

29. Конспект лекцій з дисципліни «Психологія (Психодіагностика)» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 054 «Соціологія» за освітньо-професійною програмою «Соціологія» / Укладач : Редькіна Г. М. Кам'янське : ДДТУ, 2018. 77 с.

30. Концепція Нової української школи, ухвалена рішенням колегії МОН 27.10.2016 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 19.04.2023).

31. Косачева О. В., Перколаба Г. О. Співробітництво між педагогами та батьками вихованців закладу дошкільної освіти як запорука успішності навчання дітей у школі. *Готовність дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування української школи* : матеріали ІІ Всеукраїнського науково-практичного семінару (20 травня 2021 р., м. Київ). Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2021. С. 119-124. URL: https://lib.iitta.gov.ua/725229/1/М-ли%20ІІ%20семінару_20.05.2021.pdf (дата звернення: 28.08.2023).

32. Кравчук Н. П. Забезпечення наступності між ЗДО і НУШ в умовах реформування освіти. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка»*,

Серія «Психологія», Серія «Медицина»). 2022. № 2(7). С. 89-100. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-2\(7\)-89-100](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-2(7)-89-100).

33. Крупський Я. В., Михалевич В. М. Тлумачний словник з інформаційно-педагогічних технологій. Вінниця : ВНТУ, 2010. 72 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Krupskyi_Yaroslav/Tlumachnyi_slovyk_z_informatsii_no-pedahohichnykh_tekhnolohii.pdf?PHPSESSID=kan7616pcntljoi5b8o298mg55 (дата звернення: 21.04.2023).

34. Курчатова А. Теоретичні аспекти формування поведінкового компонента готовності старшого дошкільника до навчання в школі. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки. 2019. Вип. 2. С. 71-79. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nzbdpu_2019_2_9 (дата звернення: 20.12.2022).

35. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій). 2-ге вид.: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 128 с. URL: [https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5696/1/V_Kutishenk%D0%BE_VPP%20\(KL\).pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5696/1/V_Kutishenk%D0%BE_VPP%20(KL).pdf) (дата звернення: 26.01.2023).

36. Левицька Т. Л., Кашук Т. В. Психологічні особливості формування мотиваційної готовності дошкільника. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія : Психологія. 2017. Вип. 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadpn_2017_4_11 (дата звернення: 20.12.2022).

37. Любченко І. І., Солдат К. С. Сучасні тенденції наступності дошкільної і початкової ланки освіти. *Актуальні проблеми сучасної дошкільної освіти* : збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 26 жовтня 2017 р., Мукачєво / Ред.кол. : В. І. Кобаль (гол. ред.) та ін. Мукачєво : МДУ, 2017. С. 156-158. URL: <https://msu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/11/Збірник-тез-1.pdf> (дата звернення: 23.12.2022).

38. Марчій-Дмитраш Т. М. Наступність навчально-виховної роботи дошкільного навчального закладу і початкової школи: Навчально-методичні рекомендації. Івано-Франківськ, 2014. 69 с. URL:

<http://lib.pu.if.ua:8080/bitstream/123456789/2820/1/Наступність%20Марчій-Дмитраш%20Документ%20Microsoft%20Word.pdf> (дата звернення: 23.12.2022).

39. Мачинська Н. Теоретико-практичні аспекти наступності дошкільної та початкової освіти через призму реалізацій ідеї Нової української школи. *Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти*. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2022. Вип. 7. С. 11-12. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/Zbirnyk-vypusk-7.pdf> (дата звернення: 22.04.2023).

40. Митницька Ю. В. Взаємодія сім'ї і закладу дошкільної освіти як умова забезпечення психологічної готовності дитини до школи. *Готовність дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування української школи* : матеріали II Всеукраїнського науково-практичного семінару (20 травня 2021 р., м. Київ). Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2021. С. 181-186. URL: https://lib.iitta.gov.ua/725229/1/М-ли%20II%20семінару_20.05.2021.pdf (дата звернення: 28.08.2023).

41. Немих Н. С., Проц М. О. Партнерська взаємодія сім'ї, закладів освіти, охорони здоров'я, культури та соціального захисту у вихованні щасливої дитини. *Нова українська школа – середовище щасливого дитинства* : матеріали міжвузів. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 23 лютого 2023 року). Хмельницький : ПП «А. В. Царук», 2023. С. 225-228.

42. Немих Н. С., Проц М. О. Шляхи формування готовності дитини до школи. *Освіта і наука в умовах інноваційного розвитку суспільства* : матеріали II-гої Всеукраїнської науково-практичної конференції (Дніпро, 25 жовтня 2023 року). Дніпро, 2023.

43. *Нова українська школа : poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н. М. К.:* ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.

44. Новосельська Н. Практичний аспект співробітництва між закладом дошкільної освіти та початковою школою. *Актуальні проблеми педагогічної освіти: реалії, нові ідеї та перспективи* : Тези доповідей IV-ої Міжнародної

науково-практичної конференції. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2022. С. 142-143. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/05/Zbirnyk-tez-konfernetsii-22.pdf> (дата звернення: 22.04.2023).

45. Новосельська Н. Т., Захарчук А. І. Забезпечення наступності у формуванні дизайнерського мислення дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. *MODERN ASPECTS OF SCIENCE AND PRACTICE*: збірник статей XI Міжнародної науково-практичної конференції. Мельбурн, Австралія, 30 листопада – 03 грудня 2021 р. С. 388-391. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/01/MODERN-ASPECTS-OF-SCIENCE-AND-PRACTICE-1.pdf> (дата звернення: 22.04.2023).

46. Новосельська Н. Т., Захарчук А. І. Напрями наступності між дошкільною та початковою освітою. *MODERN SCIENCE: INNOVATIONS AND PROSPECTS*: збірник статей III Міжнародної науково-практичної конференції. Стокгольм, Швеція, 5-7 грудня 2021 р. С. 492-497. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/01/MODERN-SCIENCE-INNOVATIONS-AND-PROSPECTS-5-7.12.21.pdf> (дата звернення: 22.04.2023).

47. Новосельська Н. Т., Захарчук А. І. Реалізація принципу наступності на рівні дошкільної та початкової освіти. *TOPICAL TENDENCIES OF SCIENCE AND PRACTICE*: збірник статей XII Міжнародної науково-практичної конференції. Едмонтон, Канада, 07-10 грудня 2021 р. С. 369-371. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/01/TOPICAL-TENDENCIES-OF-SCIENCE-AND-PRACTICE-2.pdf> (дата звернення: 22.04.2023).

48. Новосельська Н. Т. Наступність у роботі дошкільного навчального закладу та початкової школи як умова успішної адаптації дітей до шкільної освіти. *Наступність дошкільної та початкової освіти в контексті соціальної мобільності* : Матеріали теоретико-практичного семінару. Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, 20 січня 2017 р. С. 129-132. URL: https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/01/Novoselska_tezu.pdf (дата звернення: 22.04.2023).

49. Олійник І. В., Ноженко Ю. М. Феномен психологічної готовності дітей до навчання у школі в психолого-педагогічній літературі. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія : Педагогіка і психологія*. 2017. № 2. С. 84-89. URL: <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2017/2/16.pdf> (дата звернення: 23.12.2022).
50. Павелків Р. В. Вікова психологія: підручник. Вид. 2-е, стер. К. : Кондор, 2015. 469 с.
51. Паласевич І. Л. Мовленнєва готовність старших дошкільників до навчання в школі як лінгводидактична проблема. *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки*. 2020. № 2. С. 220-226. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_ped_2020_2_36 (дата звернення: 20.12.2022).
52. Палько Т. В. Неперервність і наступність освітньої моделі навчання у реалізації Концепції НУШ. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2022. № 13(18). С. 386-396. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-13\(18\)-386-396](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-13(18)-386-396).
53. Палько Т. В., Романчак О. О. Сучасний погляд на проблему психологічної готовності дітей дошкільного віку до навчання в новій українській школі. *Готовність дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування української школи* : матеріали II Всеукраїнського науково-практичного семінару (20 травня 2021 р., м. Київ). Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2021. С. 197-201. URL: https://lib.iitta.gov.ua/725229/1/М-ли%20II%20семінару_20.05.2021.pdf (дата звернення: 28.08.2023).
54. Пантюк Т. І. Суспільно-педагогічні детермінанти підготовки дітей до школи в Україні: теорія і практика (1945 – 2017 рр.). : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир, 2018. 544 с. URL: http://eprints.zu.edu.ua/26875/1/dys_Pantjuk.pdf (дата звернення: 11.01.2023).

55. Пелехань І. Г. Формування у дітей старшого дошкільного віку готовності до соціальної позиції школяра. *Готовність дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування української школи* : матеріали ІІ Всеукраїнського науково-практичного семінару (20 травня 2021 р., м. Київ). Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2021. С. 202-206. URL: https://lib.iitta.gov.ua/725229/1/M-ли%20II%20семінару_20.05.2021.pdf (дата звернення: 28.08.2023).

56. Піроженко Т. О., Карабаєва І. І., Соловйова Л. І., Хартман О. Ю. Вивчення готовності дітей старшого дошкільного віку до систематичного навчання в умовах реформування української школи. *Psychological Journal*. 2022. Vol. 8. Issue 2 (58). С. 18-32. DOI: <https://doi.org/10.31108/1.2022.8.2.2>.

57. Піроженко Т. О., Карабаєва І. І., Соловйова Л. І., Хартман О. Ю. Інструментарій оцінювання готовності дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування української школи : методичні рекомендації. Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України. 2023. 36 с. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-informuvannya-shodo-instrumentariyu-ocinyuvannya-gotovnosti-ditini-starshogo-doshkilnogo-viku-do-navchannya-v-umovah-reformuvannya-ukrayinskoji-shkoli> (дата звернення: 19.09.2023).

58. Піроженко Т. О., Карабаєва І. І., Соловйова Л. І., Хартман О. Ю. Якісна та кількісна характеристика готовності старших дошкільників до навчання у школі. *Psychological Journal*. 2023. № 9 (1). С. 41-49. URL: <https://apsijournal.com/index.php/psyjournal/article/view/1542/882>.

59. Піроженко Т. О. Проблема готовності дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування сучасної школи: співвідношення ключових понять. *Готовність дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування української школи* : матеріали ІІ Всеукраїнського науково-практичного семінару (20 травня 2021 р., м. Київ). Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2021. С. 6-14. URL:

https://lib.iitta.gov.ua/725229/1/М-ли%20П%20семінару_20.05.2021.pdf (дата звернення: 28.08.2023).

60. Подшивайлов Ф. М., Кривоцюк С. В. Психолого-педагогічні особливості навчальної мотивації дітей старшого дошкільного віку. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2017. № 12. С. 40-43. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/Otros_2017_12_9 (дата звернення: 20.12.2022).

61. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К. : Академвидав, 2006. 456 с.

62. Примак М. В. Готовність дитини до навчання: теоретичний аналіз. *Інноватика у вихованні*. 2017. Вип. 6. С. 302-307. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/inuv_2017_6_37 (дата звернення: 20.12.2022).

63. Психологічна готовність шестирічної дитини до школи / [упоряд.: К. Муліка]. Полтава : ПОППО, 2008. 84 с. URL:

http://pano.pl.ua/file/book/mylika_1.pdf (дата звернення: 23.12.2022).

64. Психологічний словник / авт.-уклад. В. В. Синявський, О. П. Сергєєнкова ; ред. Н. А. Побірченко. К. : Науковий світ, 2007. 336 с. URL:

https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5980/3/O_Serhieienkova_IL.pdf (дата звернення: 21.04.2023).

65. Ростикус Н., Бойко Г., Зозуля Л. Батьківська школа як спосіб формування готовності батьків до навчання їхньої дитини в початкових класах. *Молодь і ринок*. 2023. № 1 (209). С.136-140. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.272878>.

66. Ростикус Н. П. Мовленнево-комунікативна готовність до навчання української мови в контексті наступності дошкільної та початкової освіти. *Наступність дошкільної та початкової освіти в контексті соціальної мобільності* : Матеріали теоретико-практичного семінару. Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, 20 січня 2017 р. С. 161-163. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/03/Мовленнево->

комуникативна-готовність-до-навчання-української-мови-в-контексті-наступності-дошкільної-та-початкової-освіти.pdf (дата звернення: 22.04.2023).

67. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Вікова психологія. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 376 с. URL: <https://ksp.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/68/2021/05/Вікова-психологія-3.pdf> (дата звернення: 26.01.2023).

68. Сірант Н. Наступність математичного розвитку дітей у діяльності закладу дошкільної та початкової освіти. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки». Секція XXII. Педагогіка та освіта.* 2022. № 23. С. 405-406. URL: <https://archive.journal-grail.science/index.php/2710-3056/article/view/811/828> (дата звернення: 22.04.2023).

69. Словник-довідник з професійної педагогіки / За ред. А.В. Семенової. Одеса: Пальміра, 2006. 221 с. URL: <https://www.pedagogic-master.com.ua/public/semenova/slovník.pdf> (дата звернення: 21.04.2023).

70. Стасюк Л., Добринюк Л. Готовність дитини до школи. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Серія : Педагогічні науки.* 2017. № 1 (350). С. 44-49. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/13780/1/Стасюк,%20Добринюк_44-49.pdf (дата звернення: 23.12.2022).

71. Сучасний психолого-педагогічний словник / авт. кол. за заг. ред. О. І. Шапран. Переяслав-Хмельницький (Київська область): Домбровська Я. М., 2016. 473 с. URL: <http://ephsheir.phdpu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/8989898989/2580/Словник.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 21.04.2023).

72. Таран О. П. Психологічна готовність дитини до школи. К.: Шкільний Світ, 2010. 128 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/10469/1/O_Taran_PHDDS_BSC_KSPKIO_IL.pdf (дата звернення: 23.12.2022).

73. Тарапака Н., Клепацька О., Черноштан А. Проблеми наступності в підготовці старших дошкільників до навчання в умовах Нової української школи. *Науково-методичний щоквартальний журнал «Педагогічний вісник».*

2022. № 1-2. С. 60-65. URL: https://znayshov.com/FR/14092/pv_2022_1-2-60-65.pdf (дата звернення: 23.12.2022).

74. Тарасун В. Морфофункціональна готовність дітей з особливостями у розвитку до шкільного навчання: діагностика і формування. Монографія. К.: Видавництво Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 2008. 294 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/715186/1/Морфофункціональна%20готовність%20дітей%20з%20особливостями%20у%20розвитку%20до%20шкільного%20навчання.pdf> (дата звернення: 23.12.2022).

75. Тесленко С. Формування моральної готовності дитини старшого дошкільного віку до навчання в школі засобами художньої літератури. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 28(4). С. 141-146. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/argnd_2020_28\(4\)__24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/argnd_2020_28(4)__24) (дата звернення: 23.12.2022).

76. Тлумачний словник-мінімум із соціальної педагогіки та соціальної роботи / упор. Л. В. Лохвицька. 2-ге вид., оновл. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 232 с. URL: <http://ephsheir.phdpu.edu.ua/bitstream/handle/8989898989/2378/Словник%20з%20соціальної%20педагогіки.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 21.04.2023).

77. Токарева Н. М., Шамне А. В. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів]. Київ, 2017. 548 с.

78. Токарева Л. Д. Мотиваційна готовність як передумова дошкільної зрілості дитини. *Готовність дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування української школи* : матеріали II Всеукраїнського науково-практичного семінару (20 травня 2021 р., м. Київ). Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2021. С. 233-237. URL: https://lib.iitta.gov.ua/725229/1/М-ли%20II%20семінару_20.05.2021.pdf (дата звернення: 28.08.2023).

79. Філімонова Т. В. Наступність в роботі закладу дошкільної освіти і першого класу школи: Навчально-методичний комплекс навчальної дисцип-

ліни. Миколаїв, 2019. 223 с. URL: http://preschool.mdu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/НМКД_НАСТУПНІСТЬ-В-РОБОТІ-ЗАКЛАДУ-ДОШКІЛЬНОЇ-ОСВІТИ-І-ПЕРШОГО-КЛАСУ-ШКОЛИ.pdf (дата звернення: 23.12.2022).

80. Фоміна І. С., Лось О. М. Вплив сучасної сім'ї на психологічне здоров'я дитини молодшого шкільного віку. *Габітус*. 2021. Вип. 25. С. 135-138. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/habit_2021_25_25 (дата звернення: 02.01.2023).

81. Чекстере О. Ю. Соціально-психологічна готовність дошкільників до школи як значущий компонент адаптації дитини до шкільного навчання. *Готовність дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування української школи* : матеріали II Всеукраїнського науково-практичного семінару (20 травня 2021 р., м. Київ). Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2021. С. 265-271. URL: https://lib.iitta.gov.ua/725229/1/М-ли%20II%20семінару_20.05.2021.pdf (дата звернення: 28.08.2023).

82. Черних Л. А. Готовність до школи старших дошкільників із порушенням зору як передумова їх соціальної адаптації. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки*. 2017. Вип. 5(1). С. 203-207. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2017_5\(1\)__40](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2017_5(1)__40) (дата звернення: 20.12.2022).

83. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Х.: Прапор, 2007. 640 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/427530.pdf (дата звернення: 21.04.2023).

84. Я у Світі. Програма розвитку дитини від народження до шести років / О. П. Аксьонова, А. М. Аніщук, Л. В. Артемова [та ін.] ; наук. кер. О. Л. Кононко. Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2019. 488 с.

85. Bernier, A., McMahon, C., & Perrier, R. (2017). Maternal mind-mindedness and children's school readiness: A longitudinal study of developmental processes. *Developmental Psychology*, 53, p. 210-221. URL: <https://papyrus.bib.umontreal.ca/xmlui/bitstream/handle/1866/18948/Bernier,%20A.,>

%20McMahon,%20C.,%20&%20Perrier,%20R.%20(2017).pdf;jsessionid=32A941B230A53986CC53ADA6C33CA083?sequence=1 (дата звернення: 19.09.2023).

86. Britto, P.R. (2012). *School Readiness and Transitions: A Companion to the Child Friendly Schools Manual*. New York: UNICEF. URL: <https://www.oxfordshire.gov.uk/sites/default/files/file/schoolreadinessandtransitionsunicef.pdf> (дата звернення: 20.09.2023).

87. Derkach Y., Lozynska S., Prots M. Prospects and continuity of preschool and primary education in the light of history and modern challenges. *Trends and prospects of the education system and educators' professional training development: Collective volumes / Editors: M. Oliinyk, O. Clipa, M. Stawiak-Ososińska*. LUMEN, 2020. P. 37-53. URL: <https://lumenpublishing.com/lumen-open-books/index.php/lumen/catalog/view/3/1/15-1> (дата звернення: 21.04.2023).

88. Józsa K., Amukune S., Zentai G., Caplovitz Barrett K. School Readiness Test and Intelligence in Preschool as Predictors of Middle School Success: Result of an Eight-Year Longitudinal Study. *Journal of Intelligence*. 2022. 10: 66. 19 p. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1354206.pdf> (дата звернення: 19.09.2023).

89. Michalak R., Misiorna E. Konteksty gotowości szkolnej. Warszawa : Wydawnictwo Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, 2006. 48 s. URL: <http://www.bc.ore.edu.pl/Content/173/Zeszyt+1.+Konteksty+gotowo%C5%9Bci+szkolnej.pdf> (дата звернення: 24.04.2023).

90. Pianta, R. C. *School Readiness: A Focus on Children, Families, Communities, and Schools*. The Informed Educator Series. *Educational Research Service*, Arlington, VA. Office of Educational Research and Improvement (ED), Washington, DC, 2002. 14 p. URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/ERIC-ED463882/pdf/ERIC-ED463882.pdf> (дата звернення: 19.02.2023).